

E napokban mintegy fél százaladj idegen kéjtudó érkezett fővárosunkba, melyet programjukban szintén fölvetnek. Derék müncheni civisek valának, a „hof-bräuhaus” körül nekigömbölyödött, csöcsös hús-germánok, kerek ábrákban tanári szemérvével s gyermek-mosolyával, exsziágyokban kemény erőt pénzkel, kesztében a piros Baedekerrel, melynek kivonatából kérték a mi budapesti útmutatókat. A Baedeker régi kiadás lehetett, mert egyikük, kit ciceronei pártfogásomba ajánlott valamelyik ismerőm, írott függelékkel csatolt az ősi tertashoz, s a függelék sorozatában legfölül állt — a Singer-kiréház, még pedig kétszer aláhíva. Fővárosunk be nem vallott nevezetességeinek ezen legkitűnőbbje után következnek az új redoute s az akadémia palotája, a „bunarti-pince”, a „kis eylessem”, s a múzeum mögött épülő nagyuri lakor.

Melancholice néztem végig a repertoírokat, melyet müncheni vezencem (ad normam védené, kégyenc) tartott előm.

Singer kivébként! Ez tehát a mi glyptothékánk? Ezt búrta alá kétszer a bajor turisták? Néltán, hisz a Singer-kiréház csakugyan figyelemreméltó helyiség. A városkapitányság már annyiszor beszáratta, hogy kikop-tak belé az ajtó saroktrassai, vagy egy másik versio szerint, a talajözöcs oly koldura akad, melyfűvel a hivatalos lakatot ismét meg ismét kinyithatja, s így az áradat folyókat tart, a kávé s pince szakadatlanul ömlik csöcsbe, pohárba; s sene hívólag harsog ki az utcákra, s a fényes gálákhoz nem homályosodnak el a glóriák s az ékzetemlékeztető, s a roppant tákrók nem vakultak még meg a bősé parázslás s a vastag füstöl. S a falon szép rendben függenek egymás mellett az 1861-diki országgyűlés képsései, s a Rákóczy-jelöl meg a Szózat hangja a utatlatos kaczai s rút ének reggyl. Födélben kábel s fűdött fűvel járnak s kelnek ott ama kitagadott teremtsékek, kik mindekkéül ökölkölnek, s kiknek szeme ragyog, mint ragyog a posvány lidérce, kik tészet láznak s oly hidegek, kik oly pirosnak s halálra betegnek. Erdőkbe hely, lapadhatlan, s az idegen, ki e ki-

vészában megfordult, igen humoristák adja elő a dolgot otthon.

Németeknek intuitív természetében bíva, mely még a lóport s a nyomdászokat is utmutatás nélkül fedezte föl: csak egy általános, celtalan sétára szorítottam, s eldicsekedtem előtte Pest szépségeivel, s ő, a jó lélek, csakugyan agyba-főbe magasztalta azokat; a lánchíd közepéről megbámulta a széles Dunát s sziget-csoportjait, a földéges házort, a begyöddalán búzafelkődd Budát, a népes, nagy és apró pöszaját, melyek hattyú módjára, kellem-parosult erejével, siklottak el alattunk.

Az utca nem léptünk egyet, hogy meg ne állt volna. A pesti nők nagyon megtetszettek neki, az öltözetükben kifejtett izlés, egy moodá, csak nővel szépségüket: jarkosoknak bájos dőlécsége elragadó, s a férfiak nem kevésbé igényvel bírnak a kiválóságra mint ez asszonyok s lányok. Minder azonban nem lepte meg őt, mert erre el volt készülve. A magyar faj szépsége s nemessége elismert dolog.

Emberem megszomjazott, s merő rokonszenvből megszomjaztam magam is.

Beléptünk egy sörházba. Nemsokára előtűnt álltak a habzó poharak.

— Uram, e sör kitűnő. S ön, tudom nem kevésbé veszi ítéletemet — én müncheni vagyok.

Meghajtottam magam.

— A magyar bor minden dicsőretn földi áll, de hogy sör tekintetében is oly messze haladtak öök, igazán meglep.

Keszemet megilletődve tettem szívemre.

Emberem megéberedett, s merő rokonszenvből megéberstem magam is.

— A sörházi étlap meg van szorítva, figyelmeztetm őt E konyhából ne rosson ön követrestéseiket. Vannak pár excellencia étházaink, melyek...

Kézével intett s gulyást rendelt. És meg, mint ciceronei előkegyességemhez illlett, „bairisch mit pockerl”-t. Az aprított búsfélé s fűszerezett piros leve, mely oly ellenállhatatlan hitta ki szomját, őj hymnuszokra lelkesített őt.

— Lássa kérem, mondá, a hús-apodlék készítése módjában föl várom lelmi azon politikai programot, mely Sz. István országának népeire nézve a legelőrebb.

Különbé búsarabok, egy egésznek mindenféle részeiből, testrészi egyetértésben egy avar, igen általános alkotmányi manceban, mely különbség nélkül járja át a kis és nagy falakat, így fogom én föl önöknek helyzetét s hitatását.

Fírvol gúny ez vagy jóakaró meggyőződés?

A söror oly nyílt emberismeret kifejezéssel nézett rám, hogy megmosolyogtam bele. Ez emberből a legjobban szándék szől, és nem tartorik azon fajhoz, mely a magyar korona szent bognácsában eleinte forrongó, de már-már összeváltó nemzeti gulyást magába akarná germanizálni.

Szavarrá gyűjtöttünk.

— Különös, mondá a müncheni, hogy e szivarban ugyanazon képet lelem föl, melyet az imént hazai eledelekben. A köntös alkotmány borító-lapja nélkül, a szivar belső részei rozsl szelések, egyik szál lánggal ég, másik átköcsen, s a természetnyit hamu szanasztó potyog; míg így, a bűnök egybekapcsoló ereje által, kitartóbb parázstűzzel tömöröbb hamut nevel.

Kendtettem ép oly izetlennek mint vezendelmeseök tartani a vándor németet, ki, talán hogy bizalegjen vele politikától átszivárgott magyar lelkeknek, minden bor- s öltözdarábot hasonlításokká foltozott s sorvezetett volna össze. És alatt egy is este lett, s ajánlottam neki, hogy tekintsen be a nemzeti színházba, vagy tekintse meg Guloten alvaló kisasszonyt, ki két forintért egy negyedórát s így tovább arithmetikai arányban, órákig is elbeszélget bebűnyt szemmel mindenféle csodadolgokat a múltból s jövőből: hogy mikor kezdettől fogamzni, mikor s kibe lettél először szerelmes, ki s mikor lesz feleség, megválasztanak-e országgyűlési képviselőnek s több ártatlan s haszonnal mulattató válasszat ad kiskorú kérdéseire. Azon fűdalomtól, melyet a német színi előadás keltett volna müncheni emberünkben, meg akartam kímélni. Káröröme magyaríthatta volna. Nem nagy dicsőretn vártam ugyan magamnak a nemz. színház előadásából, de, rigasztalán magam, legalább nem érti, és ez is ér valamit.

A városi német színház theatristái strikeshednek; egytel gondoltak, perzse sok befő kop — azaz fonolós után, s fölmozdíták Röhring urnak a barátságát Szerencsétlen, szegény nép! melyben ha égett valaha az isteni tűz, most még arra sem elégséges, hogy egy elhajított szivarcsutkát gyűjtsön meg rajta. Az első komikus, az első szerelmes, s a hős egyenesen legyerrel viaskodnak most egymással az igazgatói állomástól, hogy onnan rövid pénzkészítésként után lépve, előbb dicsőretn telenségekbe hanyatljanak vissza. Sok gyomor, semmi pénz, subventióról szó sincs, segély sehonnan! Egyrészt kétségbeeszt, másrészt szívalmat kelő állapot, mely, ugy látom, nem remélhet gyökeres orvoslást, mert a pesti német színházról a legutolsó bankelszinger-csapat is több évet nyujt, s egy ily szivocion vagy tán még alantabb álló intézetet rövid időre tán könyörületből, tartósan azonban nem lehet, nem szabad gyámolítani. Ezeknek az embereknek, kik igazgatóknak csófoltatják magukat, minden inkább sokunk szírtkőse mint a művészet emelése s a német nyelv cultúra. Ha ilyen proféták hirdetik a német színt, akkor nálunk veszendőbe megy. S a mi a német dalmát illati?... Minden jó lélek bornadra emlékezik a „szűd nő” utolsó előadására, melyen szörnyű módon lehetett volna sírni, ha oly szerfölött mulatságos nem lett volna. Előbb vagy utóbb érje — azt hisszük, a német színházat eljártarta Pesten szerepét — a hiteletlenség; s azon néhány vendég, kik a megriasztott községet a színházba csábítani igyekeznek, ha jők, csak annál kirívóbbá teszik a körték s környezetek közt főnálló különbséget, s ha roszak — akkor simpliciter roszak, s befűllesek a rámba.

A német színházról a szalógházhoz természetesen az átmenet, pedig jó társaságban a költő a körletességnek fejtegetését szívesebben megbocsátja, mint a szalógház való leltisebb példaközt. Sok pénzt költeni, ez nőbel, s tisztességes emberek úgy consumálják a pénzt, mint a perecet; nem roztják el vele sem a maguk, sem a más gyomrát, bővebben tárgyalva az illető cikk eredetének történetét.

E földet tartózkodás egy bizonyos ideig igazolv volt. Mindamoddig csak azon addomások voltak szalon-képesek, miket vastag eszerekben csináltak, s hatalmas szalógl vagy tiszteltre gerjesztő hitelnek nyugodtak széles alapján: azaz földécség megmagyarázható. Ma ott és onnan szörnyű pénzt, s hol s a bonnan lehet, egy nagy államférfi illék s bölcs mondás dicsőretn — igazságot azonban már régóta gyakorolják! Ide járul még azon apró napra nagyobb erőre verődő meggyőződés, hogy a pénz utóégre sem valami fényes dolog.

sőt inkább, hogy azt sok mindenféle hasznos vállalatra s. dologra lehet fordítani. A „zálogház“ mint olyan tehát régóta megszűnt lenni mentő horgonya az éhező inségnek s bankárja a „feneketlen“ pocsékolásnak. Az ember mostanság úgy segít magán a mint tud, s ezen mindenki által vallott és megkísértett önszegélyezés egyik fő oka annak, hogy a zálogház nem mutatkozik elégségesnek arra nézve, hogy a sokféle igénynek megfeleljen.

S támadt a zálogjel-hitelbank — s általános ellene a panasz. Az apró kereskedők s mesteremberek, melyek a legvirulóbb reményekkel néztek ez intézet megalkulása elé, a kisebb kamat fejében annyi időt kénytelenek a sok lötásfutással vesztegetni, mely pénzüket betudva, tetemes kamatlábat képvisel. A biztosítékokat difficultálják, s a szegény iparos ott van, a hol azelőtt volt.

A zálogház elleni panaszok legnagyobbika azon indító erők ellen irányul, melyek a gépezetet mozgásban tartják. A közvetítőné! Mily hosszú sora a szidalmaknak s kárhoztatásoknak fűződik ez igénytelen szóhoz! Az avatatlanra nézve ez az elzálogosítóné nem egyéb öreg anyóknál, ki a hétnek hat napján köröszűl kétes fehérségű főkötőt hord, s szapora beszédességgel a polgártársainak sorsa iránti kiváló érdekeltségével, a kávéhoz való különös előszeretettel egyesíti. A zálogházi közvetítőre szoruló halandó azonban távolról sem ítél róla ily szelíden. A mi az oroszlánnak a kakas, a cethalnak egy, még a kakasnál is csekélyebb állat, a türelmetlen betegnek a füle tövéhez hasztalanul odaerőszakolt pióca: az rá nézve a közvetítőné. De különös gyöngéd természetű indokok arra bírják őt, hogy a végzet ezen eszközei ellen csak tompa, elfojtott méreggel tüntessen.

S a régi zálogházi pók már az új intézetben is közdi szóni bálóit. És — lehet-e kitiltani, s ha kitiltatnék, nem-e maga a közönség petitionálna-e ezen Protensért? A míg a közönség nem tud annyi szabad időre s nem-bánomságra szert tenni, hogy hosszú órákon át süttesse magát a szorongó várakozás izzó paraznán: addig a him- és nőnemen lévő közvetítők népszerűtlen bár, de keresett cikkek lesznek.

Még dalolhatok e témáról más változatokat is. Talán jövőre.

K....s B.....n.